

Frymburské ozvěny

24

VYDÁVÁ KASS NOVÝ HRÁDEK

František Hrubín

M Á J O V Á

Májové slunce roztančilo zemi
tu zemi nejkrásnější mezi všemi
a všechno jásá, tančí pod prapory,
pokojně v dáli šumí strážné bory.

Co jen ten jásot kolem znamená?
Vydechla země osvobozená.
Tou zemí v máji zpívá, zpívá mír,
tou zemí táhne vojsko - bohatýr.

Děvčatům slunce ožehuje víčka,
každá se nese jako hčubička,
a chlapi v duchu celují ty líce,
urostlí, rovni jako borovice.

Co jen ten jásot kolem znamená?
Vydechla země osvobozená.
Tou zemí v máji zpívá, zpívá mír,
tou zemí táhne vojsko - bohatýr.

Z DETECHY

- - - - -

Před 23 lety, t. j. v roce 1959 byla zda ne Novém Hrádku zavedena nová výroba kosmetiky - provoz 06 výrobního družstva Detecha Nové Město nad Metují. Provozovna byla upravena ze staré hospody a začal tu pracovat kolektiv třinácti žen, jejíž vedoucím se stal s. K. Škvára, pozdější předseda stranické organizace družstva. Málokdo ale ví, že tento kolektiv je prvním kolektivem z výrobních družstev Východočeského kraje, jemuž byl propůjčen titul Brigáda socialistické práce a to 19. srpna 1960. Začátky této brigády nebyly snadné. Její členové museli věnovat mnoho usilovné práce a svého volného času, aby udrželi prostředí, ve kterém pracovali, stále čisté a přísně hygienické. Boudalo se, přistavovalo, něco zlepšovalo, a to vše vyžadovalo velké obětavosti zespů strany členů brigády, kteří se museli i v takových poměrech vypořádat s pracovními podmínkami a plán práce plnit beze zbytku.

A že se jim to dařilo a daří svědčí to, že za tu dobu získali mimo bronzových odznaků BSP také již stříbrné odznaky BSP a čtyři členové dokonce zlaté odznaky BSP. Za tu dobu se zde vystřídalo několik vedoucích kolektivu. S. Karel Škvára odešel na ústředí družstva v N. Městě n. M. Po něm jako vedoucí provozu se stal Rajmund Ptáček a vedoucí BSP převzala B. Grimová, později, když odešla na důchod, stal se vedoucím BSP s. Z. Balada, který byl zároveň už tehdy vedoucím celého provozu 06. Kolektiv se za tu dobu rozrostl, pracuje zde nyní 20 žen a 3 muži. Vzhledem k vzrůstající práci a odpovědnosti s. vedoucího Z. Balady, kterému byly svěřeny různé funkce družstva, převzala vedení brigády s. A. Hglá a vede si v této funkci velmi dobře. Všichni členové, kteří zde pracují plní dále vzorně své úkoly, podílejí se na čistotě svého pracoviště, o čemž se může přesvědčit každý, kdo tuto provozovnu navštíví. Ovšem nemalou zásluhu má na tomto díle i vedoucí s. Z. Balada, který svoji iniciativou a smyslem pro kolektivní soudržnost je příkladem pro všechny členy BSP, provozovna 06 v Novém Hrádku.

Božena Grimová
kronikářka

POTŘEBA CHRÁNIT PŘÍRODU

V dnešním světě, kdy se lidé sdružují do velkých aglomerací, začíná si člověk stále více uvědomovat sounáležitost s přírodou. Cítí potřebu dostat se do volné přírody, utéci z měst, kde jsou ulice bez zeleně, plné prachu, smogu a hluku.

Lidé se vracejí k přírodě, ať už vědomě nebo podvědomě. Cítí potřebu mít chatu, chalupu na venkově. Tento stav není aktuální u vesnic nebo menších měst, kde mají lidé přírodu hned za "humny". Lidé v takových malých víkendových útvarech, zvláště v těch, které mají krajinářsky cenné okolí / do této kategorie patří i Nový Hrádek /, mají morální povinnost vůči lidem a zvláště pak dětem z oblastí, které jsou v zájmu společnosti devastovány / Mostecko, Ostrávsko, Praha /. Lidé z oblastí málo dotčených devastáčními činnostmi člověka se musí snažit, aby příroda v jejich okolí byla co nejméně narušena určitou činností. V dnešní době zvláště v zemědělství je největším znečišťovatelem přírody.

Trochu bych se u zemědělců pozastavila. Problematika životního prostředí versus zemědělci je značně široká a řeší se na všech úrovních. Půda je pro nás absolutně nezbytná, ať už z hlediska výživy, vody ale i obsahu kyslíku v ovzduší. Půda je velice složitý živý organismus. Obsahuje humus - složitou částičku půdy, kterou bych pro zjednodušení přirovnala ke kousku molitanu. Má velkou schopnost nasát na sebe živiny a velkou schopnost nasát i vodu, kterou postupně uvolňuje. Půda bez humusu je půda mrtvá, ve které nemůže prakticky existovat žádná vegetace. Humus se v půdě vytváří rozkladem organické hmoty, ať už rozkladem rostlinných nebo živočišných těl popř. i exkrementy živočichů / chůvský hnůj /. Jestliže tato látka nejsou do půdy podávány, humus v půdě mizí, spotřebovává se. I ta nejvyšší úrodná půda se bez dodávání organických složek stává mrtvou. Žádná sebevětší

kvanta průmyslových hnojiv nemohou obsah humusu v půdě nahradit. Ani žádné herbicidy a jiné úzce specializované ochranné látky nemohou nahradit žádnou agrotechniku. Problematické je i používání těžkých mechanizačních prostředků na obdělávání půdy. Ani půda nesnese neomezený tlak; už 1 kg/cm^2 působí destruktivně na půdní složky a to i pod crebnou hloubkou. Půda je udusaná a stává se tak nepropustnou pro vodu ať už srážkovou putující do země, žak podpovrchovou vodu, putující ke kořenům klíčících rostlin.

Na závěr bych se ještě chtěla zmínit o malých zbytkových loukách, které se uchovávají na odlehlých, nepřístupných, většinou zamokřených místech. Tam existují ještě společenstva rostlin a živočichů, které mají podobné složení před ovlivněním člověka. Význam těchto refugií / "útulků" / rostlin a živočichů je obrovský nejen z hlediska krajinářského, vědecko - výzkumného, ale především jako zásobárny druhů. Vždyť může někdo z nás říci, jestli v té či oné nepatrné nebo nápadné rostlině, jestli v tom či onom živočichu nejsou složky, ze kterých by se v budoucnu mohl vyrábět lék proti rakovině, nádorům a jiným civilizačním chorobám, proti kterým jsme prozatím bezmocní?

A tak v době, kdy je potřeba věnovat maximální úsilí pro zabezpečení výživy národa je potřeba i respektovat části přírody, které by nám měly sloužit jako banka, jako zdroj poznání. Úkolem lidí, kteří žijí v krajině, která ještě tyto parametry má je, aby se kromě dodržování zásad maximálního využití zemědělské půdy ještě starali o maximální ochranu půdy ostatní. Vždyť bez přírody se žít prostě nedá.

Irena Martínková
Dobruška

3. díl Kroniky

DOLY NA ŽELEZNOU RUDU U NOVÉHO HRÁDKU

/ 2.část - dokončení /

Po této události se těmto opuštěným šachtám věnovala větší pozornost a přišlo se na to, že nad hájovnou je hlavní vchod do těchto šachet. Bylo zjednáno několik dělníků, kteří počali onem průkop nad hájovnou probírat a v nedlouhé době se objevila štola. Šířka její byla asi dva metry a výška činila snad také asi tolik. Tato štola byla prokopána v samých železovitých balvanech, na povrchu balvanů - totiž stěn - byl usazen červený rez, vchod byl nahoře do půlkruhu skopán. Jakmile se objevil vchod, tak dělníci vlezli dovnitř a rozhlíželi se zvědavě, ale mnoho nespatriili. Dál od kraje byla tma a všude plno vody, do které se báli vkročit. Pak přinesli velkou dřevěnou koupací vanu a na té se pustili dále. Chodba se však nedaleko rozdělovala na tři strany a proto se dále na tak vratkém plavidle neodvážili. V dalších štolách bylo dosud zachovalé roubení. Také bylo zkoumáno dno a dělníci říkali, že prý tam zjistili železné kolejničky, což by svědčilo, že se odtud vyvážela ruda na vozítkách, jaké se využívají v dnešní době. Tyto štoly jsou velmi rozsáhlé a chodby jsou

prokopané snad až pod celou rovinou k bývalému dvoru Bydlu, Zaječíně a k Mezilesí. Půda v Mezilesí se pod povrchem skládá ze tvláštního materiálu, který je do stříbrna lesklý, mazlavý a šedavý jako tuha, což svědčí, že zde je značné procento železa nebo jiného kovu. Dost možná, že celá tato rovina ve svém nitru, kdesi hluboko obsahuje kovovou rudu, neboť tato pláň končí u Nového Města nad Metují a tam prý jsou opuštěné doly na stříbro, kde již se ve 14. století dolovalo. Tato štola se jmenuje Mertova díra.

Po odkrytí vchodu do dolů byla podána žádost k příslušným úřadům a zajištění práva kutacím. Pan Antonín Lepš, pod jehož pozemky se štoly nacházejí, přibral společníky pana Ferdinanda Jirsu, učitele na zdejší obecní škole a pana Ferdinanda Přibylu, továrníka z Krčína, který byl vlastníkem hostince Rokole a pozemků okolo. Tito tři společníci s celou chutí a radostí starali se o to, aby se brzy mohlo počati s dolováním. Byli sem povoláni znalci a část železné rudy byla zaslána k prozkoumání. Zatím novodrádkovská společnost nových podnikatelů si obstarala potřebná povolení, označila tabulkami na dřevěných sloupech upevněnými jednotlivá kutiště, jak bylo na nich napsáno / kutiště č.1 - atd./ a čekalo se na posudek báňské komise. Každý zde již čekal, kdy se začne dolovati, ale nejvíce toho byl dychtiv zdejší chudý lid, neboť bylo zde tehdy práce málo. Dělníci a i domácí tkalci, kteří měli také malý výdělek, jezdili za prací do nedalekého Pruska, kde se dobře vědělo, že český dělník je pracovitý a nenáročný a kde byl proto vítán. A tak zde byla naděje, že bude práce doma. Ale čekalo se marně.... Zatím došlo od horních úřadů vyrozumění, že ruda je málo vydatná a že má jen malé procento železa, a že by se proto dolování, zvláště při velké vzdálenosti od dráhy, nevyplácelo. Byl tedy konec všem, všem nadějím, nezbylo než vchod znovu zasypati a společnost se rozešla. Mluvílo se, že se má začít s dolováním za 25 roků.

Dne 12.května r. 1937 dal mladý továrník Přibyl z Krčína vchod do dolů znovu prokopati neb povolal zároveň komisi odborných znalců, ale ta znovu prohlásila, že je to nezralé a že by se dolování nevyplácelo.

V á ž e n í č t e n á ř i !
- - - - -

V tomto čísle uveřejňujeme příspěvek našeho bývalého spoluobčana s. Miloslava Černého / ZDŠ - Nové Město nad Metují / . Týká se událostí okolo pohřbu ev. Františka D u s i l a / 1851 / . Jsou to výpisky z materiálu, který je v jeho vlastnictví. Umožní nahlédnout do způsobu života obyvatel naší obce před 130 lety, tak trochu poznat jejich zájmy a starosti. Počinání lidí popisované v příspěvcích je třeba posuzovat měřítky doby, ve které žili, s přihlédnutím k tehdejším možnostem vzdělání, informací a úrovně myšlení. Jen tak je možno vytvořit si objektivní názor.

Na naši výzvu došly ještě další dva příspěvky, za které odesílatelům srdečně děkujeme. Jejich obsah se vzájemně doplňuje. Budou uveřejněny pravděpodobně v příštích číslech našeho časopisu.

Redakční kolektiv

x x x

Ze dne 24. na 25. března 1851 zemřel v Novém Hrádku katolík František D u s i l .

Katolíci odmítli jeho pochování na katolický hřbitov a došlo k srocování a bouření. Do sporu zasáhl c.k. podkrajský za pomoci tří četníků a sousedního vykonavatele.

Obžalovací komora c.k. vrchního soudu zemského v Praze projednala přípravné vyšetřování a "promesla" hlavní přelíčení na c.k. krajinský soud v Jičíně.

Spis je podepsán hrabětem Mittrovským, Vyšínem, Dr. Strobachem, Hlaváčkem, Zarubou a zapisovatelem Bauerem.

Jako obžalovaní / těch bylo 60 / a svědkové z Nového Hrádku / vyjíměčně z Borové, Tysu a Bidla / se ve spisu objevují:

a/ státní zaměstanci:

c. k. podkrajský	Lhota Jan
c. k. soudní vykonávatel	Schmidt Josef
poučitel	Nosek Jan
c. k. četník	Junc Josef
c. k. četník	Kopřiva Václav
c. k. četník	Pohl František

b/ církevní činitelé:

kaplan katolický	Klein Josef
pastor akatolický	Veselý Jan

c/ občané:

Andreis Antonín	
Balcar Josef	z Borové
Boš Jan	truhlář
Boš Josef	pálenkář, domkář a tkadlec
Bošová Anna	manželka pálenkáře
Cejnar Josef	z Borové
Cejnar Josef	kupec
Cejnarová	manželka kupce
Čáp	z Borové
Čáp Antonín	
Čáp Jan	
Čápková Karolína	
Čápková Marie	
Černá Kateřina	manželka tkalce čp. 17
Černá Ottilie	manželka kostelníka
Černý Emanuel	tkadlec
Černý František	tkadlec a domkář čp. 44
Drašnar František	tkadlec v Bukovci
Drašnar Jan	tkadlec z Dolů
Drašnar Jan	hrobník
Drašnar Josef	tkadlec a chalupník z Dolů čp. 63
Drašnarová Marie	manželka krupaře
D u s i l František	
Dusil Josef	
Dusil Theofil	

Faistl František	držitel pozemnosti čp. 152
Fendrich Karel	výminkář v Bidle
Fischer Jan	
Fischer Samuel	
Fraidl František	tkadlec
Franz Jan	
Trimlová Barbora	
Grimm Antonín	
Grimm Jan	truhlář
Grimm Jan	lékař, ranhojič
Grimm Josef	
Grimmová Alžběta	
Grimmová Marie	manželka krejčího
Hejzlar Josef	tkadlec
Hejzlar Jan	
Hejzlarová Marie	dcera Hynka Hejzlara
Hamerský Antonín	
Hencl Jan	bavlnkář
Henclová Ludmila	manželka bavlnkáře
Herzig Jan	
Hoffman František	
Hoffman Jan	zvaný Uvrátník, tkadlec a chalupník 101 čp.
Hoffmannová Rozina	manželka
Holý František	držitel pozemností v Mezilesí
Honěk Antonín	
Honěková Marie	manželka malíře
Hromátko Antonín	
Hromátko František	nádeník / vydával se za Jana Kupku /
Hromátko Jan	
Janečková Františka	manželka zámečníka
Jarkovský Jan	
Klimeš Josef	
Klimešová Johanka	zvaná Roubalová, almužnice
Klubert Hynek	
Koldert František	
Kotyska Jan	

Kopecný Jan	
Kouba Jan	
Krahulec František	tkadlec
Krahulec František	ml. syn
Krahulec Josef	
Kubeček Emanuel	tkadlec
Kubeček Josef	tkadlec
Křížová Františka	hlavní svědkyně
Křížková Anna	
Mader Josef	
Matějů Antonín	
Martínková Josefa	
Marvan Josef	
Meidingerová Marie	vdova po finančním strážníkovi
Novotná Anna	roz. Roubalová,
Novotná Anna	roz. Honěková, manželka Jana Novotného, studená kovářka,
Novotná Františka	
Novotný Jan	
Novotný Jiří	představený obce
Nechyba Antonín	
Petr Ferdinand	tkadlec
Petr Václav	
Petrová Anna	
Přibyl Dominik	
Přibyl František	
Přibyl Jan	hrobař
Přibyl Jan	krupař
Přibyl Josef	držitel chalupy čp. 73
Přibyl Josef	tkadlec čp. 79
Přibyl Josef	chalupník čp. 151
Přibyl Josef	dovolenec
Přibyl Josef	tkadlec čp. 207
Přibyl Josef	zvaný Meisner, výminkář na Hrob- kách
Přibylová Alžběta	manželka Dominika P., šenkýře
Přibylová Anna	
Ptáček Josef	chalupník a tkadlec v Bukovci čp. 121

Roubal František	
Roubal Václav	držitel pozemnosti
Roubalová Alžběta	výminkářka
Roubalová Anna	dcera Hynka R.
Řezníček Josef	
Schneidrová Marie	zvaná svatá Mára z Tyse
Schwarz Hynek	držitel chalupy
Schwarz Jan	tkadlec a nádeník čp. 14
Schwarz Josef	tkadlec a chalupník čp. 107
Schwarz Josef	vysloužilý voják a chalupník ze Zaječiny
Siegl Jan	
Smola František	
Smolová Anna	manželka tkalce
Sobotková Marie	služebná děvečka na faře
Süssmund Josef	
Světlík Antonín	
Světlík Josef	
Světlíková Marie	
Škoda Josef	tkadlec čp. 207
Škodová Marie	
Urban Hynek	měšťanosa
Urbanová Anna	
Vančura Antonín	
Vančurová Marie	dcera Antonína V.
Vondřejc Jan	kolář
Vondřejc Jan	ml., syn koláře
Vondřejc Václav	syn koláře Jana V.
Vondřejc Václav	kolář čp. 169
Vondřejcová Františka	manželka tkalce a hajného v Krahulčí
Vozický David	
Vraštil Josef	
Wolf František	tkadlec

 C e l k e m: 137 osob. V tom nejméně 25 tkalců.

x x x

26. březen 1851 na Novém Hrádku

Nejzajímavější události a citáty

"Povinností katolíků je, by svobodu náboženství jim propůjčenou hájili, svou víru bránili a svůj hřbitov čistým zachovati se snažili." / Klein /

"Vemte na ně vidlice a sekery, vyžeňte je od tam tuď, zabíte ty berany." / Křičel z Hropečku Bukovce, zvaného P i z ě o v, Přibyl./

Každý se doma až do pěti odpoledne držet měl. "Kdo má co poroučet, to jest mé vlastnictví, to jest můj dům, já znám zákony lépe, než vy!" / Faistl k c.k. četníkovi. /

Cejnar zprotivil se, že svůj kupecký krám zavřítí nechtěl "daně, že platí."

Ku představenému města chovali se měšťanové tak rozhořčeně, že se nucena viděl ze shromáždění odejítí. / Jiří Novotný /

Lid nadával a křičel a bylo také při tom pronešeno slov následujících: "... že jim nená Císař Pán ani podkrajský co poroučeti, na zákony že sercu, ouřadové že jsou neřády, krchov že jest jejích, žandarmů že se nebojejí, na tři že jen ženy pošlou a třeba 16 žandarmů a kumpanie vojáků přišlo, že všechno vyženou, že se to nestane, aby D u s i l tam pochován byl, sház že bude krveprolití."

Podkrajský odebral se na hřbitov, kdež jej opět velká síla lidí obklíčila a kdež pohrůžky slyšeti bylo "srazte mu ty brejle".

Asi 30 mužských obklopilo četníka Pohla, několik z nich padlo mu ručnici a snažili se mu ji vyrvatí, přičemž se křičelo: "pomozte, venté mu krev, zabte ho, je taky beran".

Poněvadž se četník Pohl v největším života nebezpečí vynacházel, vytasil, drže ještě pořáde ručnici, které se lid již chopil, pevně v levé ruce, pravou rukou šavli svou s pošvy a ťal ní třikráte po zprotivujících se, čímž několik oseb zranil a dvě osoby zatknul.

Pastor Veselý učinil c.k. podkrajskému návrh, že mrtvolu na svůj vůz naloží, sám pěšky půjde a tu samou na katolickém hřbitově v Klášterci pochová. C.k. podkrajský stál na tom, že svůj rozkaz provede a zákonu řádné platnosti zjedná.

V domě Jana Čápa v Borové: "... s poručením našeho duchovenstva máte přijít na Hrádek, bez toho jste kolatorní děti, chtějí pochovat helveta na našem krchově, je tam uchystaných mnoho ženských..."

Klein: "Třebas přišlo 12 žandarnů, tak se vstane a řekne Pánové! Tadyhle stůjte a dívejte se, co se bude dít!"

Boš, pálenkář: "Ať to pobijou / t.j. četníky a podkrajského /, nesmějí nám toho smrada tady pochovat, ať si ho odvezou, kam patří!"

Spatřivše Annu Křížovcu, provdanou za akatolíka, běžela na tuto, hrozila jí bitím a byla tak celá rozsápaná, že svědkyně na útěk se dala. / Kateřina Černá /

Svědék / Světlík / tvrdí, že slyšel Marii Grimmovou "...že si císař pán patenty do prdele může strčit, že jim nemá žádný co poručet".

Shromážděný lid na akatolíky bláto a kamení házel a házením bláta se vyznamenal.

S kopce Bukovce / Pizďova / nesmírné ovčé bečení slyšeti bylo. Kubeček na roh troubil a rány střelné napodoboval.

Anna Roubalová : "Dusila na hřbitov nepřijmem, raději vztek-
lého psa. Oběšencu Dintarku vykopat musejí a na hřbitově po-
chovat." A kdyby i Dusil zakopaný byl, tak že ho tam přes
noc nenechají, a že mu osrdí uvážou na krk, aby ho psi za-
táhli.

"Sakramentský berany, ty musíme roztlouct" /Siegl/

Wolf dal Andreisovi tak velkou ránu rukou do hlavy, že ten
k zemi padl. U soudu však tvrdil, že Andreisem do Něho / do
Wolfa / tak někdo strčil, že onen od něho se odrazil, k ze-
mi padl.

Vančurová: "Katolíci pána Boha přijímají, helveti ale jen
krajíc chleba sežerou."

Schneidrová / zvaná svatá Mářa / : "Ty rodičko boží, copak
ty řekneš, a co potomci naši řeknou, když ten beran mezi
námi ležet bude! Ach lidičky nedovolte tomu, braňte ruka-
ma a nohama!"

Onen mužský, kterého s Josefem Přibylem v kasárně finanční
strážě / četník Pohl / uvěznil, od tam tuď oknem utekl.

Jan Grimm, obžalovaný, že chytil četníkovi ručnici a sna-
žil se mu ji vyrvatí se bránil u soudu. Prý, když chtěl jí-
ti domů, přes jedno děvče a četník opět přes jeho nohu na
kolena padl tak, že mu jeho bodák pod rameno přišel. V lek-
nutí, že snad četník má nabito a ručnice spustití by moh-
la, ručnici za hlaveň popadl nemysle ale nic zlého.

Ranhojič nalezl na Josefu Příbylovi zranění, které za lehké prohlásil. Příbyl však tvrdil, že "ránu tuto jen náhodou dostal, jda pro olej právě v tu dobu, když se četník šavlí cháněl". Toto může se jen za pouhý úskok držeti.

Při lékařském chlédnutí Ferdinanda Petra byla na jeho krku a sice na levé straně ohryzku čerstvá jizva nalezena / 15. dubna / , která od rány lehkým natrhnutím ostrým nástrojem pochází. Udáním obviněného Petra, že "přes náměstí jen pro tabák šel a při této příležitosti se jen náhodou na bodáku četníka škrábnuti musil" jen za pouhý úskok se držeti musí.

Josef Ptáček dovozuje, že čerstvou jizvu coul dlouhou, mezi chyben hořeniho rání a krkem již dávno má, aniž by věděl, jak k ní přišel. Snad, že se ve sklepě na nějakém hřebíku škrábnul.

Zatčený Faist častěji ze svého obydlí vyběhl, ačkoli dům měl být do pěti hodin uzavřen. Doznává, že skutečně ze svého domu vyšel, aby svou potřebu vykonal.

Anna Novotná: "Dlouho po té ulici nebudete chodit. Budeme jednoho po druhém stříhat."

Pateř Josef Klein musí až do budoucího rozsudku konečného ve vazbě vyšetřovací držan býti, poněvadž by jeho propuštění zavdalo skutečných příčin k obávání, že by ten samý účel hlavního přelíčení překaziti mohl.

V Praze dne 24. března 1 8 5 2 /!/
Komora obžalovací

x x x

Celá událost měla dozvuky až v novinách Karla Havlíčka Borovského. Zdálo by se, že se mohl K. H. Borovský postavit na stranu p r o t i rakouskému úřadu - na stranu vzbouřeného lidu. Neudělal to! Císař Pán nařídil, zákon je zákon, c. k. podkrajský zakročil a Havlíček stál na jejich

straně. Proč?

Slovan z 5.7.1851:

"... domysliti si možno velmi snadně, odkud vlastně nelidské pobouření lidu v Hrádku původ svůj má. Nepřejeme nevzdělaným původcům těchto protizákonných surovostí nic jiného, než aby tak někde v Irsku před časem byli svědkové bývalých těch útisků a potup, které tam katolíci od anglikánů trpěli museli. Sprostému lidu, který ani ten rozdíl neví, jaký jest mezi vírou evangelickou a katolickou, sprostému lidu, který vůbec nic o světě kromě svého hnízděčka neví a tudy ani ponětí nemá o tom, jak malý díl veškerého lidstva na této naší zemi ke křesťanské a ke katolické víře přiznává, který neví o tom, jak každá víra se stejnou urputností sebe za jedinou pravou od Boha zjevenou a všechny ostatní za lživé považuje - takovému sprostému lidu nesmíme ovšem příliš za zlé pokládati, když slepým horlením proti jinověrcům u Boha si zásluhy způsobiti míní a přiznává se k náboženství lásky jiné bližní své kamenuje nebo tupí. Za to nezasluhují více než vřelého politování. Dejž jim Bůh časem svým rozumu!

Ale dráždičové k podobným středověkým a tureckým surovostem, dráždičové takoví, kteří všechno svrchu řečené vědí, kteří vědí, že původcem křesťanské víry ne pronásledování, nýbrž lásku ke všem lidem učil i od svých následovníků žádal, takoví dráždičové zasluhují přiměřeného trestu dle zákonů a podle poslušnosti."

Slovan z 11.6.1851:

Pisatel B...ý v článku "Od Náchoda" uvádí jako výsledek vyšetřování po bouři, že dne 1.6.1851 se přihlásilo k církvi evangelické 25 duší.

x x x

Páter Klein byl tedy odsouzen, bouře pomínuly, evangelická církev zesílila a hřbitov - ten se stal posledním odpočinkem všech občanů bez rozdílu víry. Je na něm pochován po levé straně u obruby i lékař a ranhojič Jan Grimm, který zraněné vyšetřoval a ošetřoval.

x x x

OCHRANA PŘÍRODY

/ 6. pokračování /

A jeli tento cíp naší vlasti hodný úcty ve smyslu historické rozjímavosti, pak nechť jem mu vzdána pochvala i dnes. To jsou opravdu naše české hory, lze-li tak říci, jak jistě dobře vycítíme, zahledíme-li se na ně právě odtud z Vrhájů. Táhle je černavý sráz, hustě zalesněný, a pod ním je vesnička Borová, dále jsou hranice naší české země. V těchto kopcích mezi lesy bývalo za starých časů veselo, do Prajska skok, na hranice čtvrt hodiny a do Levína ani ne hodinu. Do Levína se chodilo pašovat, vždyť tady pašovalo všecko, i sám rychtář. Kladsko je dnes součástí vejvodství Vratislavského, bývalo samostatným hrabstvím, v roce 1742 bylo za válek prusko - rakouských připojeno k Prusku. Když se tak rozhlížím kolem do kola, tu nevím, co bych dříve vyprávěl. Je toho příliš mnoho.

Když jsme již u této vesničky Borové, řeknu Vám tuto historku o tom hastrmánku od Štočkova rybníčku, u kterého jsme se předešle zastavili a který se přestěhoval do vesničky Borové, do rybníčka uprostřed vesnice. Dokud nebyl ženatý a žil sám, občané s ním dobře vycházeli a dovolili mu přijít mezi ně a usadit se na peci. Přicházel často a všichni byli té víry, že se všem proto dobře daří, že jsou k němu vlídní. Když se oženil s dcerou vodníkovou ze sousední obce a měli už několik dětí, bylo hůře. Na toulačku nikam už do rodiny nechodil a stávalo se, že v létě se často někdo v rybníce utopil. Buďto tam spadlo dítě nebo dívka při koupání nebo čeledín při plavení koní se utopil. Jednoho roku bylo už těch utopenců tolik, že starosta musel zakročit. Svolal všechny členy výboru a přednesl jim, že se to už nemůže hastrmanu trpět a že mu z moci rychtářské nařídí, aby se z rybníka vystěhoval. Všichni jednohlasně souhlasili a uradili se, že v neděli odpoledne půjdou k rybníku. V sobotu obecní policajt vyhubnoval, aby se všichni sešli u rybníka. Nedělní oběd za mnoho nestál, hospodyně špatně uvařily a nikomu ani nechtě-

lo se jísti, nechutnalo. Jen se nemohli dočkat, až půjdou k rybníku.

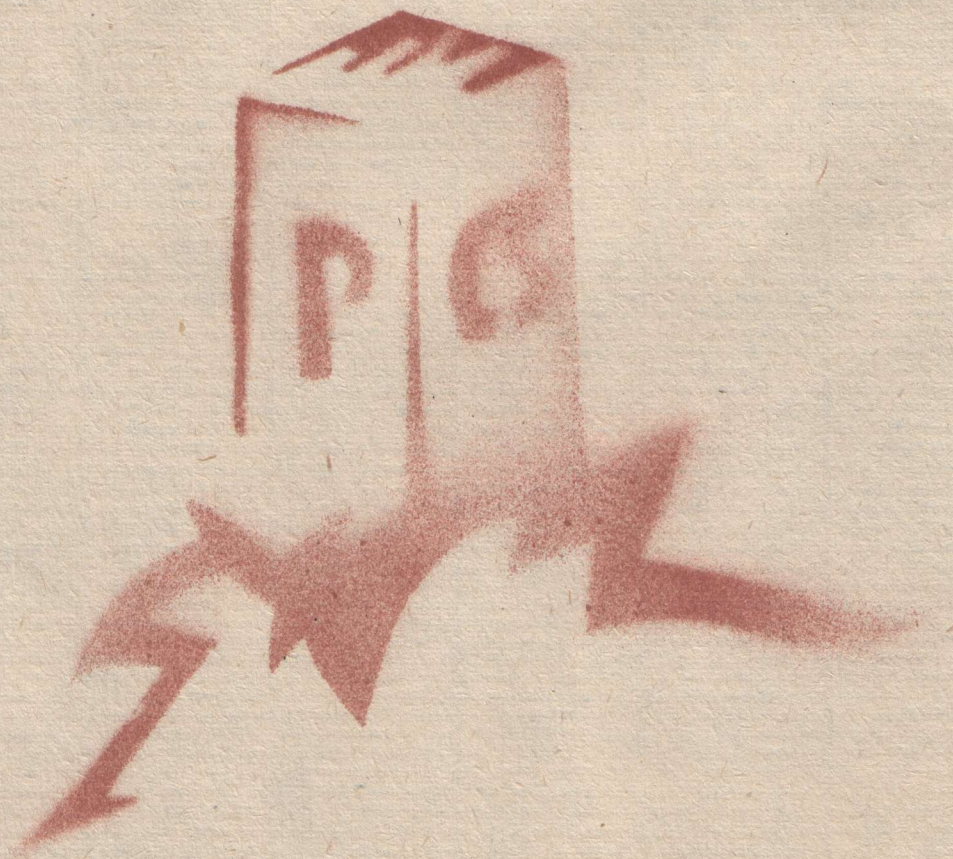
Když už byli všichni shromážděni, starosta přísným hlasem rozkázal hastrmanu vylézt ven. Za hodnou chvíli hastrman vylezl a starosta mu vyčetl všechno jeho řádění v rybníce. A za trest ať se vystěhuje, nebo že rybník vypustí a celou rodinu zahubí. Jak to hastrman uslyšel, ihned prosil, aby ještě počkali do neděle, že tuhle samou dobu se vystěhuje. Tak jo! V neděli se sešlo lidí z kolika vesnic a byli zvědaví jak ta rodina bude vypadat. Všichni vzrušení; jakmile byly dvě hodiny odpoledne, vylezl hastrman z vody a táhl takový divný trakař, že žádný takový nikdá nikdo neviděl. A na něm měl naloženou ženu a tři děti. Děti měly vlasy zelené jako trávu a oči na vrchu hlavy jako mají raci, ruce a nohy jako ploutve. Hastrmanka měla vlasy dlouhé, až je za sebou táhla. Všichni měli velká břicha a hlavu jako medusa. Lidé ani nedýchali překvapením a jen se dívali, jak divně ten trakař jede. Vyprovázeli hastrmaní rodinu až za vesnici k Tasovu, kam se stěhovali. Pak měli strach, jestli se jim nebude hastrman mstít, ale on si dobře pamatoval, jak k němu byli dříve dobří a nechal je spokojem. / Tuto povídku jsem čerpal od jiného pisatele, Jana Hostáně. /

Obec Borová jest na úpatí Orlických hor, mezi Novým Hrádkem a pomezím Kladska. Vesnička měla tenkrát 145 chalup, jejíž obyvatelé byli většinou domácí tkalci. Na skalnatém kopci, dnes zarostlém lesem, jest Strážnice, kde se při našem cestování pozastavíme. Původ Strážnice sahá do dávných dob a měla asi za úkol hájit blízkou stezku ke Kladské vedoucí. Strážný lid docházel na horní vartu a zde ohněm dával výstrahu dále do kraje, když se v nepokojných dobách blížil nepřítel. Na nejvyšších bodech stály sloupy čtyři sáhy vysoké a čtyři stopy široké, obalené slamou a prolité smolou k snadnému a rychlému zapálení strážného ohně. Toto místo jest na mapách zaznamenáno jako Strážnice. Tento kopec jest hojně navštěvován výletníky a turisty a zajiské každého z nich odnění za namáhavou cestu krásnou vyhlídkou na široký kraj a dovolí každému odnésti si v mysli nejkrásnější obraz veliké části naší krásné české vlasti. Po malé přes-

távce se vydáme podél hraničního pásu, kdež sledujeme po-
mezni kameny na jedné straně značeny P a na druhé straně
ČSR. Najednou mám pocit jakési lidské nedokonalosti. Vždyť
příroda v tom dnešním přetechnizovaném světě tak trpí,
a proto bychom měli s ní nakládat jako rozumní hospodáři,
dělat vše proto, aby se neporušila její rovnováha. Někdy
mně jest k pláči, když vidím, jak se s přírodou mnohde ne-
milosrdně zachází, jak se devastuje krajina, jak ubývá
orné půdy a přitom příroda - země je naše živitelka. Vá-
žím si těch lidí, kteří se snaží přírodu chránit. Příroda
opravdu své ochránce potřebuje.

Vždycky tomu tak bylo a má být!
/pokračování příště/

František Školník

ŠIROKOUHLÉ KINO NOVÝ HRÁDEK

Vás zve na přehlídku úspěšných
filmů od 10.5. do 16.5.1982

KDE ROSTE ČERVENÉ KAPRADÍ - americký barevný film v českém
znění. Romantický příběh chlapce, který uskutečnil své sny.
HRAJEME v pondělí 10.5. v 18,30 hod. Mládeži přístupný.

SAM OD BÍLÉ VODY - kanadský film v českém znění. O muži, kte-
rý prošel všemi zkouškami matky přírody. Poutavé vyprávění
odehrávající se v krásném prostředí Skalistých hor.
HRAJEME v úterý 11.5. v 18,30 hod. Mládeži přístupný.

HOŠI Z BRAZÍLIE - Gregory Peck, Laurence Oliver a James Ma-
son v hlavních rolích amerického dobrodružného filmu.
HRAJEME ve středu 12.5. v 19,30 hod. Mládeži nepřístupný.

KONCERT - český barevný hudební film s kriminální zápletkou.
Hraje a zpívá Petra Janů. Režie: Jan Schmidt.
HRAJEME ve čtvrtek 13.5. v 18,30 hod. Mládeži přístupný.

DVA VÝTEČNÍCI - italská barevná veselohra o nerozlučných
přátelích, kteří se nezalekli žádné přesily. V hlavních
rolích Bud Spencer a Terence Hill.
HRAJEME v pátek 14.5. v 18,30 hod. Mládeži přístupný.

BULDOCI A TŘEŠNĚ - česká barevná komedie o velkých mafiánech
a malých podvodnících. Režie: J. Herz.
HRAJEME v sobotu 15.5. v 18,30 hod. mládeži nepřístupný.

SE ŠTÍTEM NEBO NA ŠTÍTĚ - sovětský barevný širokoúhlý film
v českém znění. Dobrodružný příběh z cesty z Orientu až
k Baltickému moři.
HRAJEME v neděli 16.5. v 18,30 hod. Mládeži přístupný.

K oslavě MDD proběhne v místním kině v týdnu od 7.června
do 13.června 1982

P ř e h l í d k a d ě t s k ý c h f i l m ů

spojená se soutěží v kresbě na témata k jednotlivým filmům. I. kategorie do 6 let, II. kategorie od 6 let výše. Nejlepší tři účastníci z každé kategorie budou odměněni věcnými cenami. V měsíci červenci bude instalovaná výstava nejlepších prací ve vestibulu kina.

PRINC BAJAJA - oblíbená barevná česká pohádka podle Boženy Němcové.

HRAJEME v pondělí 7.června v 17 hod.

SNĚHOVÁ VLOČKA - pohádka o sněhové víle, která svou velkou láskou dokázala navždy získat lidské srdce. Film je natočen na motivy lidové pohádky o Sněhurce.

HRAJEME v úterý 8.června v 17 hod.

ČAROVNÁ RYBÍ KOSTIČKA - pásmo dětských filmových pohádek s oblíbenými hrdiny.

HRAJEME ve středu 9.června v 17 hod.

SLAVÍK - filmové vyprávění o tom, jak se Evan stal na čas králem. Námět podle pohádek H.CH.Andersena Slavík a Císařovy nové šaty.

HRAJEME ve čtvrtek 10.června v 17 hod.

DĚVČÁTKO OD KONÍ - poetické vyprávění desetileté dívky Irky a jejího krásného přátelství k slepé klisně Raje.

HRAJEME v pátek 11.června v 17 hod.

MALÁ MOŘSKÁ VÍLA - česká barevná pohádka podle H.CH.Ander-
sena. V hlavní roli Libuše Šafránková.

HRAJEME v sobotu 12.června v 17 hod.

POZOR!! na začátek představení!!

YDRA TARIKA - pohádkové vyprávění - příběh z hlubin a břehu jedné velké řeky.

HRAJEME v neděli 13.června v 17 hod.

Vstupné: děti 2,- Kčs, dospělí 3,- Kčs.

S P O L E Ā E N S K Ā K R O N I K A

V naší obci oslavili a oslaví v měsících dubnu, květnu a červnu 1982 významná životní jubilea tyto občané:

Smolová Marie	7.4. - 77 let	Nový Hrádek - Dlouhé 9
Grim Josef	15.4. - 75 let	Nový Hrádek 11
Teichman Karel	19.4. - 86 let	Nový Hrádek 273
Černý Antonín	20.4. - 75 let	Nový Hrádek 40
Dušánek Rudolf	24.4. - 78 let	Nový Hrádek 101
Lepšová Marie	25.4. - 98 let	Nový Hrádek 62
Hánlová Marie	29.4. - 80 let	Nový Hrádek 54
Zelený Josef	30.4. - 81 let	Nový Hrádek-Dlouhé 22
Hánlová Marie	30.4. - 81 let	Nový Hrádek 140
Hejdová Anna	30.4. - 79 let	Nový Hrádek 283
Šotolová Marie	1.5. - 75 let	Nový Hrádek 152
Burketová Božena	4.5. - 80 let	Nový Hrádek 134
Barešová Anna	8.5. - 80 let	Nový Hrádek 296
Bek Vendelín	10.5. - 77 let	Nový Hrádek-Dlouhé 12
Térová Marie	10.5. - 83 let	Nový Hrádek 77
Knculichová Anežka	19.5. - 77 let	Nový Hrádek 228
Fišerová Ludmila	11.6. - 77 let	Nový Hrádek 22
Světlíková Marie	18.6. - 95 let	Nový Hrádek 279
Hrůšová Marie	22.6. - 77 let	Nový Hrádek 32
Krahulcová Pavlína	24.6. - 79 let	Nový Hrádek 263
Zelený Jan	28.6. - 81 let	Nový Hrádek-Dlouhé 37
Lepšová Marie	29.6. - 86 let	Nový Hrádek 195
Kárníková Anna	30.6. - 79 let	Nový Hrádek 188

Všem oslavencům upřímně blahopřejeme a přejeme hodně štěstí, zdraví a spokojenosti do dalších let života.

x x x

Na našem MNV uzavřeli sňatek:

Jaroslava K o d y t k o v á a Josef R u f f e r
Náchod 189 Nový Hrádek 137

Novomanželům blahopřejeme a přejeme jim do společného
života hodně štěstí a spokojenosti.

x x x

Loučíme se se zemřelými:

Františkem Koutníkem, Nový Hrádek 6
Růženou Rundštukovou, Nový Hrádek 271

Čest jejich památce!

x x x

U P O Z O R N Ě N Í

Tělovýchovná jednota S O K O L Nový Hrádek připravuje
výstavu prací místních výtvarníků:

Jarmila H a l d o v á - řezbářské práce

Venda G r i n - obrazy a grafika

Josef Š t ě p á n - obrazy a grafika

Josef T e j k l - obrazy a grafika

Zahájení výstavy s kulturním programem se uskuteční

26. června 1982 v sále sokolovny.

x x x

Příspěvky do Frymburských ozvěn č. 25 zasílejte do 30.6.1982
redakčnímu kolektivu.

Redakční kolektiv: L. Doležal, J. Šnída, J. Hánl, K. Grulichová,
J. Hlaváček, H. Svatonová, L. Ježková, J. Tejkl, M. Novotná.
Povcleno Ok ONV Náchod; Náklad 230 ks; Cena výtisku 2,- Kčs;
Toto vydání bylo dáno do prodeje 3. května 1982.
Frymburské ozvěny vycházejí 4x ročně, vždy jednou za čtvrtletí.
